
Marijan BARIĆ

PROMJENE U
PROTUTERORISTIČKIM
MJERAMA EUROPSKE
UNIJE NAKON TERORI-
STIČKOG NAPADA
11. RUJNA 2001.,
TE PRIMJER VELIKE
BRITANIJE, NJEMAČKE
I FRANCUSKE

Teroristički napad na SAD 11. rujna 2001. šokirao je svijet te potaknuo zemlje da se ozbiljnije pozabave prijetnjama kao što je terorizam. Na razini Europske Unije (EU) taj je događaj potaknuo izmjene u sigurnosnoj i obrambenoj politici koje su težile zajedničkim i dugoročnim rješenjima dok su u isto vrijeme zemlje članice, poput Njemačke, Francuske i Velike Britanije provodile izmjene svojih nacionalnih protuterorističkih mjera. Ta dva procesa čine se kao potpuno različita: dok na jednoj strani Europska Unija pokušava donijeti zakonske i institucionalne okvire u svrhu borbe protiv terorizma, na drugoj strani spomenute zemlje načelno podržavaju promjene na razini EU-a, no često donose zakonske i institucionalne promjene koje nisu u okvirima EU-a, povodeći se ponajprije za vlastitim interesima.

Iako je 11. rujna djelovao kao katalizator promjena, ne dijele svi mišljenje da su promjene u protuterorističkoj politici EU-a isključivo posljedica šoka potaknutog događajima 11. rujna 2001. Pojedini autori smatraju da bi se pojačana aktivnost EU-a u donošenju zakonskih okvira i preporuka vezanih uz borbu protiv terorizma dogodila i bez tog utjecaja jer su promjene više "rezultat internih integracijskih procesa u kojima *prelivanje* odgovornosti i sve veća međuovisnost zemalja članica predstavljaju glavne pokretačke sile" (Haugsdal, 2005., 6). Nadalje, smatra se da bi se ta promjena "vjerojatno dogodila neovisno o strukturnim promjenama u međunarodnom političkom sustavu" (Haugsdal, 2005., 6).

Međutim, to je ipak potaklo Francusku, Njemačku i Veliku Britaniju na uvođenje strožih protuterorističkih zakona i na nove institucionalne promjene kao na procese koji su išli istodobno s promjenama na razini EU-a, no ne uvijek i usklađeno.

Većina tih promjena u europskoj sigurnosnoj i obrambenoj politici (European Security and Defence Policy

– ESDP) koje se tiču borbe protiv terorizma dotakla se pitanja osjetljivih za nacionalnu sigurnost zemalja članica EU-a. Odgovornost za vanjsku, sigurnosnu i obrambenu politiku još je uvijek bila potaknuta partikularnim interesima usprkos nastojanju Europske Unije da ih učini zajedničkim za sve zemlje članice. Na sastancima ministara vanjskih poslova, u okviru Zajedničke vanjske i sigurnosne politike (Common Foreign and Security Policy – CFSP), sastancima na regionalnoj razini te raznih radnih skupina pokušalo se uskladiti navedena nastojanja, no čini se da je to bilo više na deklarativnoj i dragovoljnoj osnovi nego što je imalo stvaran utjecaj na Europsku sigurnosnu arhitekturu.

Mnoge promjene u sigurnosnoj arhitekturi EU-a dogodile su se u okviru područja slobode, sigurnosti i pravde (Area of Freedom, Security and Justice – AFSJ), no one se odnose ponajprije na zemlje članice EU-a koje u različitim stupnjevima sudjeluju u mjerama AFSJ što ih primjenjuju. To je već poznat obrazac po kojem se primjenjuju protuterorističke EU mjere jer iako se one odnose na EU, implementacija većine njih ovisi pojedinačno o zemljama članicama.

PROTUTERORISTIČKA POLITIKA EU-a

Prije 11. rujna

Do nužnih preuvjeta za izgradnju ESDP-a došlo je u 1990-ima, ugovorima iz Maastrichta i Amsterdama.

Godine 1998. učinjen je odlučujuć korak za europsku sigurnost kada su se Francuska i Velika Britanija na samitu u francuskom gradiću St. Malo usuglasile o nužnosti da EU razvije “spособnost za samostalno djelovanje, podržano kredibilnim vojnim snagama, sredstvima kojima će ih moći upotrijebiti te da zaista budu i spremne na njihovu uporabu kao reakciju na međunarodne krize” (JDED, 2002.). Prije tog ugovora zemlje članice EU-a u većoj su se mjeri pouzdavale u zaštitu NATO-vih snaga predvođenih SAD-om, no od tog trenutka EU se, povedena francusko-britanskim usuglašavanjem, odlučila na samostalniju sigurnosnu politiku.

Prije 11. rujna koordinacija zemalja članica EU-a u vezi s protuterorističkom strategijom nije bila izražena. Osim Francuske, Njemačke, Italije, Portugala, Španjolske i Velike Britanije, koje su već imale iskustva s terorizmom na vlastitom teritoriju, preostale europske zemlje nisu imale slična iskustva, pa tako ni posebne protuterorističke za-

kone. Zbog navedenih razloga nije se moglo ni govoriti o suradnji zemalja EU-a u vezi s tim pitanjem, a suradnja šest navedenih zemalja bila je ograničenog karaktera i vezana samo uz povremene protuterorističke mjere oko zajedničkih pitanja, kao, npr. suradnja Francuske i Španjolske u vezi s baskijskom terorističkom skupinom ETOM.

Nakon 11. rujna

*“Ono što želimo je više Europe, a ne manje Amerike”
(Solana, 2003.).*

Europska Unija je razmatrala borbu protiv terorizma na drugačiji način od SAD-a nakon 11. rujna. U većoj se mjeri oslanjala na mjere *meke sigurnosti* (*soft security issues*), kao što su krizni menadžment, diplomacija, financijska pomoć, prevencija ekstremizma, borba protiv organiziranog kriminala, razmjena obavještajnih podataka te suradnja sudskih institucija pojedinih zemalja.

Zbog toga što je “EU manjkavo dizajnirana za suočavanje s intenzivnim vojnim sukobima visokog stupnja” (Grant, 2002.), promjena u Europskoj sigurnosnoj politici nakon 11. rujna bila je više nevojne naravi te usmjerena na legislativne i institucionalne mjere.

Jedan od prvih dokumenata protuterorističke strategije EU-a bio je donesen na izvanrednom sastanku Europskog vijeća 21. rujna 2001. pod nazivom Akcijski plan za borbu protiv terorizma kojim su pozvane zemlje članice na “sadržajan politički dijalog” sa zemljama koje podržavaju terorizam ili i same imaju iskustva s njim, i na “integraciju tih zemalja u pravičan svjetski poredak sigurnosti, prosperiteta i pojačanog razvoja” (ZPAEECM, 2001.).

Tim je dokumentom iskazana solidarnost sa SAD-om nakon terorističkog napada te se u više navrata ukazuje na zajedništvo ističući da je taj događaj bio napad na “naše... društvo”, i poziva na široku podršku zemalja u obrani “naših vrijednosti” i “naše civilizacije” (ZPAEECM, 2001., 1).

Akcijski plan uključivao je i usavršavanje policijske i sudske suradnje, međunarodnih zakonskih instrumenata, te poduzimanje mjera u svrhu sprječavanja financiranja terorizma.

Usprkos primjeni raznolikih mjera u svrhu borbe protiv terorizma i usprkos stalnim nadopunjavanjima Akcijski se plan suočavao s brojnim poteškoćama kao što je usklađivanje tih mjera sa nacionalnim zakonskim i institucionalnim ograničenjima.

Okvirna odluka o europskom uhidbenom nalogu (The EU Framework Decision on the European Arrest Warrant, 2002.) uvela je procedure izručenja traženih osoba i priznavanja kaznenih presuda među državama EU-a. Suradnja između zemalja članica u vezi s tim pitanjem postala je jednostavnija, no poteškoće su se pojavile prilikom implementacije tih mjera jer nisu sve države EU-a bile spremne ratificirati taj dokument.

Europska sigurnosna strategija (*European Security Strategy – ESS*) je kao glavne prijetnje europskoj sigurnosti istaknula terorizam, oružja za masovno uništenje, *promašene* (slabe) države, organizirani kriminal i regionalne sukobe. ESS je uveo smjernice za strateško planiranje sigurnosne strategije proglašavajući prvom *linijom obrane* uporabu mjera meke sigurnosti protiv potencijalnih prijetnji izvan granica EU-a (ESS, 2003., 7).

Osnovna ideja bila je da terorizam nije jedina prijetnja europskoj sigurnosti, već jedna od mnogih kojim se faktori kao što su *promašene* (slabe) države, organizirani kriminal, regionalni sukobi i proliferacija oružja za masovno uništenje instrumentalno izražavaju u političke svrhe. Iako je to bio najobuhvatniji plan za borbu protiv terorizma do tada, upućene su mu ozbiljne kritike. Jedna od njih upozorava da ESS neće bitnije utjecati na europsku vanjsku i sigurnosnu politiku zbog nevoljkosti zemalja članica da dio odgovornosti u vezi sa svojom sigurnošću prenesu na institucije EU-a (Szyszkowitz, 2005., 184).

Iako nisu sve mjere navedene u dokumentu u potpunosti implementirane od zemalja članica, ipak je taj dokument započeo sadržaniju debatu o ESDP-u utirući put novom načinu promišljanja o europskoj sigurnosti.

Kao reakcija na teroristički napad na Madrid u ožujku 2004. donesena je Deklaracija o sprječavanju terorizma (*Declaration on combating terrorism*). Osnovna namjera toga dokumenta bilo je uvođenje principa solidarnosti i zajedničke akcije zemalja EU-a. U slučaju terorističkog napada, ostale članice EU-a “će mobilizirati sve instrumente na raspolaganju, uključujući i vojne resurse” (DCT, 2004., 18). No osnovni nedostatak dokumenta bio je selektivan princip članica EU-a u reakciji na klauzulu solidarnosti i u načinu na koji će pomoći zemlji u slučaju krize uzrokovane terorističkim napadom. Druga je poteškoća nevoljkost država članica da međusobno dijele obavještajne podatke: “Realnost je da nacionalne vlade nisu voljne dopustiti obavještajnim službama i policijama drugih vlada ništa više od ograničenog pristupa svojim obavještajnim podacima o terorizmu (ili drugim ključnim pitanjima sigurnosti)” (Wilkinson, 2005., 34-35). Kako bi se riješio taj problem ili barem olakšala razmjena obavještajnih podataka, Javier

Solana predložio je niz mjera (Solana, 2004.) koje su naišle na pozitivan odjek jer ne zadiru u samostalnost nacionalnih obavještajnih službi, te su ih države članice i počele selektivno primjenjivati.

Zamisao o solidarnosti (Draft Treaty, 2003., 36) među članicama EU-a u slučaju terorističkog napada prvi je put uvedena u Nacrt Ugovora za donošenje europskog Ustava (*The Draft Treaty for establishing a Constitution for Europe*) u kojemu je pozvano na kolektivnu akciju u slučaju da sigurnost jedne od zemalja članica bude ugrožena od nedržavnih elemenata kao što su terorizam i prirodne katastrofe, te katastrofe izazvane ljudskim utjecajem, ali ne i od konvencionalne prijetnje teritorijalnom integritetu zemalja članica EU-a.

Kako novi europski Ustav nije ratificiran, članak o solidarnosti bio je usvojen kao politička deklaracija (DSAT, 2004.) 25. ožujka 2004. od vlada članica EU-a, no nije bio obvezujućeg karaktera.

U studenome 2004. donesen je Konceptualni okvir za borbu protiv terorizma unutar ESDP-a (*Conceptual Framework on the ESDP dimension of the fight against terrorism*) kojim su definirana četiri područja u kojima će Europska sigurnosna i obrambena politika pridonijeti borbi protiv terorizma: prevencija, zaštita, upravljanje krizama i njihovim posljedicama, te potpora trećim zemljama u borbi protiv terorizma.

Ipak, naglašena je dobrovoljna utemeljenost toga dokumenta koji ne isključuje i upotrebu vojnih sredstava.

Sljedeći dokument važan za unutarnju politiku EU-a je Haški program (The Hague Programme, 2004.) koji uključuje političke mjere za jačanje sigurnosti proglašavajući "slobodu, pravo, kontrolu vanjskih granica, unutarnju sigurnost i prevenciju terorizma nedjeljivima od Unije kao cjeline" (The Hague Programme, 2004., 4). Također, predviđa i razmjenu podataka u svrhu borbe protiv organiziranog kriminala i terorizma, koja bi se trebalo provoditi po "principu dostupnosti" (The Hague Programme, 2004., 18) čineći tako suradnju pravosudnih tijela zemalja članica lakšom, no ostavlja zemljama članicama slobodu pri biranju podataka koje će dijeliti s ostalim zemljama. I u tom primjeru vidi se suzdržanost EU-a oko oblikovanja obveznih protuterorističkih mjera, te nastojanje zemalja članica da zadrže neovisnost u obavještajnoj sferi, iako su se njihovi pojedinačni naponi pokazali nedostatnima da spriječe takve napade na sigurnost građana, kao napade na Madrid 2004. i London 2005.

Europska protuteroristička strategija predviđjela je četverostruki pristup borbi protiv terorizma na način da se spriječi radikalizacija i novačenje, zaštite potencijalne

mete, teroristi zakonski progone te da se poboljša reakcija na posljedice terorističkog napada.

Glavna uloga toga dokumenta bila je da se “mrežama terora suprotstave mreže protiv terora” (Bendiek, 2006., 5) te inovativni *multi-level* pristup. Na horizontalnoj razini EU bi koordinirala više od 160 mjera primjenjujući tzv. 4P aktivnosti (prevencija, zaštita, progon i reakcija). On bi na institucionalnoj razini efektivnije povezivao više različitih EU tijela. Na vertikalnoj razini on pruža “dodanu vrijednost”¹ (EUCTS, 2005., 4) omogućujući članicama EU-a tješnju suradnju u pitanjima borbe protiv terorizma. Iako taj dokument predstavlja određeni napredak u naporima Europske Unije u pitanju sigurnosti, nedostaje mu dimenzija prevencije i usklađivanja unutarnje i vanjske politike EU-a.

Uspostava Osobnog predstavnika za protuterorističku strategiju Visokog predstavnika za zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku označila je pokušaj usklađivanja protuterorističkih mjera EU-a i zemalja članica tako da se ono stavi pod vodstvo jedne osobe koja bi koordinirala protuterorističke strategije zemalja članica i bila glavni pokretač implementacije mjera opisanih u Akcijskom planu EU-a. Poteškoće su se javile nakon što je prvi Osobni predstavnik imenovan na tu dužnost podnio ostavku zbog ograničenih ovlasti koje su ga sprječavale u provedbi potrebnih mjera. Tako Osobni predstavnik za protuterorističku strategiju EU-a nema ovlasti kako bi prisilio zemlje članice da provedu mjere, a ni pravo predlaganja novih mjera na razini EU-a. Uz te poteškoće zemlje članice ne dijele u potpunosti obavještajne podatke, što bi olakšalo napore EU-a u borbi protiv terorizma (Wilkinson, 2005., 49).

Posebna pozornost posvećena je sigurnosti granica EU-a. U tu svrhu osnovana je Europska agencija za upravljanje vanjskim granicama (European Agency for Management of the External Borders), te uveden biometrički sustav zaštite putovnica.

Osnovan je Šengenski informacijski sustav (Schengen Information System) s ciljem razmjene podataka o traženim osobama u različitim državama, Informacijski sustav o vizama (Visa Information System), s podacima o osobama koje traže vizu za neku od zemalja EU-a te EURODAC (European Automated Fingerprints Identification System) za tražitelje azila.

Uz Europol osnovan je i Eurojust: Europska sudska agencija koja koordinira pravosudne aktivnosti među pojedinih zemljama članicama.

1 “By strengthening national capabilities, facilitating European cooperation, developing collective capability and by promoting international partnership.”

Nakon navedenih EU mjera može se zaključiti da EU percipira borbu protiv terorizma kao dugoročnu aktivnost, aktivnost “koja se može provoditi samo kroz višedimenzionalnu strategiju koja uzima u obzir njezinu složenu prirodu” (Rees, 2006., 73), a koja ne može biti provedena jednostranim mjerama koje nisu usuglašene s ostalim zemljama članicama.

Marijan BARIĆ
**Promjene u
protuterorističkim
mjerama Europske
Unije nakon
terorističkog napada
11. rujna 2001., te
primjer Velike Britanije,
Njemačke i Francuske**

VELIKA BRITANIJA

Velika Britanija se kao jedna od zemalja koje su u prošlosti imale iskustva s terorizmom u Sjevernoj Irskoj koristila postojećom zakonskom osnovom koju je modificirala u svjetlu novih prijetnji koje su se pokazale kobnim za SAD 2001. Odgovornost za borbu protiv terorizma podijeljena je između vladinih tijela, odnosno više različitih odbora jer se smatra da takav pristup omogućuje maksimalnu fleksibilnost i lakše upravljanje krizama.

Jedna od malobrojnih mjera koje se slažu s mjerama EU-a, u ovome slučaju s Europskom protuterorističkom strategijom, unesena je u Britansku protuterorističku strategiju (poznatiju pod nazivom CONTEST) u kojoj je pozornost usmjerena na 4P aktivnosti.

Pravna osnova britanske borbe protiv terorizma počiva na dva dokumenta iz 2000. godine: Zakonskoj uredbi o istražnim ovlastima (Regulation of Investigatory Powers Act, 2000.) i Zakonu o terorizmu (The Terrorism Act).

Velika Britanija je poslije terorističkih napada 11. rujna uvela dva nova zakona. The Anti-Terrorism, Crime and Security Act 2001. čiji je cilj bio borba protiv financijskih mreža koje se koriste u terorističke svrhe, poboljšanje koordinacije državnih tijela u prikupljanju informacija vezanih uz terorističke aktivnosti, mjere zaštite kritične infrastrukture, posebice nuklearnih postrojenja i zrakoplovne infrastrukture te povećanje policijskih ovlasti. Jedan dio izvornog dokumenta ocijenjen je kao diskriminirajući (Poglavlje 4) jer se odnosi samo na strane, a ne i britanske državljane i to na način koji nije primjeren razini prijetnje. Taj sporni dio ispravljen je tek 2005. u novom zakonskom aktu Prevention of Terrorism Act.

The Terrorism Act 2006. uvodi opis novih kaznenih djela koja se tiču terorizma kao što su priprema za počinjenje terorističkog djela, poticanje terorizma uključujući i njegovo veličanje, raspačavanje terorističkih publikacija te obučavanje u svrhu počinjenja terorističkog napada.

Prilično neugodan trenutak za njemačku politiku bio je kada je otkriveno da su tri terorista odgovorna za napade na SAD 11. rujna 2001. godinama živjela u Njemačkoj prije tog događaja,² a sigurnosne ih službe nisu uspjele identificirati kao potencijalne teroriste. Iz toga razloga bile su potrebne nove mjere koje će spriječiti da se slični propusti dogode i u budućnosti.

Kao reakcija na događaje 11. rujna uvedena su dva *sigurnosna paketa* (Sicherheitpaket I&II) (Hyde-Price, 2003., 104-105) zakonskih amandmana nazvanih *Ottovi katalozi*, po ministru unutarnjih poslova koji ih je uveo. Njima su ojačane sigurnosne službe, doneseni su stroži imigracijski zakoni, nove mjere protiv pranja novca i zabranjeno je više od dvadeset radikalnih islamističkih skupina koje su u to vrijeme djelovale u Njemačkoj (Hyde-Price, 2003., 106). Iako su ti zakoni ponajprije imali svrhu jačanje sigurnosti, može se reći da su poslužili i kao “poticaj tekućem procesu redefiniranja Njemačke uloge u svijetu poslije njezina ujedinjenja” (Hyde-Price, 2003., 110).

Njemački pristup borbi protiv terorizma okarakteriziran je kao “odozdo prema gore” (EAHSC, 2006., 16) jer se problemi najprije pokušavaju riješiti na lokalnoj razini, a tek se potom, po potrebi, uključuju savezna država i federalna vlast.

Promjene koje su se dogodile nakon 11. rujna ojačale su ulogu Federalnog ureda za kriminalne istrage (BKA) koji više ne mora tražiti formalno dopuštenje za otvaranje istrage od Federalnog ureda za zaštitu ustava (BfV), što znatno ubrzava istražni proces. Osim toga, Koordinacijski centar uspostavljen je kako bi usmjeravao rad BKA, Federalne obavještajne agencije (BND), BfV i Vojne kontraobavještajne agencije (MAD), no ni uz te novine ne postoji centralna agencija ili dužnosnik koji bi isključivo bili zaduženi za pitanje borbe protiv terorizma. Druga je poteškoća u tome što su dužnosti i ovlasti dviju najvažnijih agencija za borbu protiv terorizma, BKA i BfV, razdijeljene između federalne vlade i 16 saveznih država.

Nakon terorističkog napada na Madrid Njemačka je aktivnije pristupila problemu sigurnosti te je u siječnju 2005. poduzela “agresivnu protuterorističku strategiju” (Whitlock i Smiley, 2005.) koja je rezultirala uhićenjem dvadeset i dvoje osumnjičenika.

---

² Poznatiiji kao “Hamburški kontingent”, *The 9/11 Commission Report*, Pg. 160-165.

Francuska je također jedna od zemalja članica EU-a koja je imala protuterorističke zakone i prije napada na SAD. Zakonska osnova borbe protiv terorizma počivala je na tzv. *Vigipirate* planu čija je svrha operativna prevencija i represija, a drugi je zakonski akt od 9. rujna 1986. koji omogućuje da teroristi budu procesuirani pod strožim zakonskim procedurama te za takva djela predviđa duže zatvorske kazne.

Kao prvu reakciju na 11. rujna Francuska je uvela strožu verziju *Vigipirate* plana (*Renforce Plan*, nasuprot *blažoj verziji* pod nazivom *Vigipirate Simple*) koja je imala svrhu pojačati sigurnost francuske kritične infrastrukture kao što su autoceste, nuklearna postrojenja, aerodromi, željezničke stanice te ostala infrastruktura označena kao potencijalne terorističke mete.

Francuska reakcija na napade utemeljena je na upotpunjavanju postojeće zakonske osnove (van de Linde i sur., 2005., 22-25). Jedan od malobrojnih novih zakona bio je Zakon o svakodnevnoj sigurnosti (*Loi sur la Sécurité Quotidienne*) donesen 15. studenog 2001. čija je svrha bila uvođenje proaktivnijih mjera u francuskoj strategiji u borbi protiv terorizma (UN Doc S/2001/1274).

Na institucionalnoj razini operativno provođenje *Vigipirate* plana povjereno je Međuministarskom odboru za vezu protiv terorizma (CILAT) i njegovoj protuterorističkoj koordinacijskoj jedinici (UCLAT).

Iako se kao i ostale zemlje nastoji ograničiti u dijeljenju sigurnosnih podataka i ovlasti, francuska vizija bila je stvaranje "Europskog pravnog sustava, Europskih policijskih snaga i Ureda europskog tužitelja kako bi borba protiv terorizma bila efikasnija" (O'Brien, 2005., 38).

ZAKLJUČAK

Različit pristup borbi protiv terorizma Francuske i Njemačke neki su autori prikazali kao "namjerne pokušaje opstruiranja američke sigurnosne politike" (Rees, 2006., 120) kao da su oni rezultat zlobe, a ne drugačijih političkih pristupa.

Usprkos opsežnim mjerama poduzetim na razini EU-a te na državnim razinama Francuske, Njemačke i Velike Britanije jedan je dio kritika upozoravao na to da je zapravo širenje EU-a i bliža suradnja sa susjednim zemljama "u stvarnosti najbolja Europska sigurnosna i obrambena politika te zajednička vanjska i sigurnosna politika Europske Unije" (O'Brien, 2005., 38).

Drugi dio kritika upozoravao je na interne, odnosno institucionalne probleme EU-a čiji su korijeni u politikama zemalja članica prema Europskoj sigurnosnoj i obrambenoj politici³ (Cottey, 2007., 100).

Ono što se može zaključiti iz ovog pregleda mjera Europske Unije i pojedinih zemalja članica jest da su države članice EU-a prilagodile svoje institucionalne i zakonske okvire ovisno o svojim potrebama i istodobno s naporima EU-a, umjesto u skladu s njima. Jedan od najočitijih problema jest nevoljkost država članica, odnosno njihovih obavještajnih agencija, da podijele prikupljene podatke s ostalim članicama EU-a u trenucima kada terorističke prijetnje prelaze okvire nacionalnih država koje nisu u potpunosti sposobne same garantirati sigurnost svojim građanima. Primjeri terorističkih napada u Madridu 2004. i Velikoj Britaniji 2005. govore u prilog toj činjenici.

Zamršena institucionalna i zakonska regulativa onemogućuje jedinstveni EU pristup borbi protiv terorizma čije su mjere okarakterizirane kao "ponajprije međuvladine te ih karakterizira kompleksna institucionalna infrastruktura" (Cottey, 2007., 180). Do sličnog je zaključka došao i Odbor za Europsku Uniju engleskog Gornjeg doma, što samo pokazuje da su i zemlje članice svjesne problema koordinacije i usklađivanja aktivnosti EU-a u protuterorističkim aktivnostima: "U području gdje je jasnoća podjele uloga i odgovornosti od vitalnog značenja zaključili smo da su strukture unutar EU-a, čija je svrha borba protiv terorizma, zamršene i zbunjujuće" (House of Lords, 2005., 27).

Pokušaji prevladavanja tog problema pokazali su se neuspješnima, kao što je uvođenje Osobnog predstavnika za protuterorističku strategiju. Iako je dio njegovih zadaća bio provedba mjera Akcijskog plana i planiranje sastanaka visokih dužnosnika zemalja članica, nije imao ovlasti predlaganja zakonskih propisa ni obvezivanja vlada na provođenje mjera.

Donald Rumsfeld nazvao je Njemačku i Francusku "starom Europom" (CNN, 2002.), što je bila njegova reakcija na njihovu nevoljkost da podrže rat u Iraku. Bolje koordinirana protuteroristička politika između zemalja članica mogla bi svijetu pokazati neku novu Europu, sposobnu za otklanjanje terorističkih prijetnji na zajednički, a ne pojedinačan način kao do sada.

3 "...member states remain strongly attached to the central role in this area".

- A Secure Europe in a Better World: European Security Strategy*, Brussels, 12 December 2003.
<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/78367.pdf>
- BENDIEK, A. (2006.), *EU Strategy on Counter-Terrorism: Steps towards a Coherent Network Policy*, SWP Research Paper, Berlin.
http://www.swp-berlin.org/common/get_document.php?asset_id=3477
- CNN, *Rumsfeld: France, Germany are 'problems' in Iraqi conflict*, Donald Rumsfeld remarks at a press Conference 22 January 2002.
<http://www.cnn.com/2003/WORLD/meast/01/22/sprj.irq.wrap/>
- COTTEY, A. (2007.), *Security in New Europe*, Palgrave Macmillan, London.
- Council of the European Union, *Conceptual Framework on the ESDP dimension of the fight against terrorism*, 18 November 2004, Doc. No. 14797/04.
<http://register.consilium.eu.int/pdf/en/04/st14/st14797.en04.pdf>
- Council of the European Union, *The European Union Counter-Terrorism Strategy*, Doc. No. 14469/4/05 REV 4, Brussels, 30 November 2005.
<http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/05/st14/st14469-re04.en05.pdf>
- Council of the European Union, *The Hague Programme: strengthening freedom, security and justice in the European Union*, 13 December 2004, Document No. 16054/04.
http://ec.europa.eu/justice_home/doc_centre/doc/hague_programme_en.pdf
- DSAT, The European Council, *Declaration on Solidarity against Terrorism*, Brussels, 25 March 2004.
<http://consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/DECL-25.3.pdf>
- EAHSC Congressional Research Service, Report for Congress, *European Approaches to Homeland Security and Counterterrorism*, July 24, 2006, Order Code RL33573.
<http://www.fas.org/sgp/crs/homesecc/RL33573.pdf>
- GRANT, C. (2002.), *The Eleventh of September and beyond: The impact on the European Union*, u: Freedman, L. (ur.), *Superterrorism: Policy Responses*, Blackwell Publishing, Oxford.
- HAUGSDAL, R. (June 2005.), *What explains the change of European Security Policy? – An analysis of European Security and Defence Policy (ESDP) after September 11th 2001*, Institute of Political Science, Social Science Faculty, University of Oslo. <http://www.duo.uio.no/sok/work.html?WORKID=30024>
- House of Lords, European Union Committee, 5th Report of Session 2004-05, *After Madrid: the EU's response to Terrorism*, Report with Evidence, HL Paper 53, 8 March 2005. <http://www.publications.parliament.uk/pa/ld200405/ldselect/ldcom/53/53.pdf>

- HYDE-PRICE, A. (2003.), Redefining its security role: Germany, u: Buckley, M. i Fawn, R. (ur.), *Global Responses to Terrorism: 9/11, Afghanistan and beyond*, Routledge, London.
- Joint Declaration on European Defence* (19/02/2002.), issued at the British-French Summit, Saint-Malo, France, 3-4 December 1998.
<http://www.fco.gov.uk/resources/en/news/2002/02/joint-declaration-on-eu-new01795>
- O'BRIEN, K. A. (2005.), France, u: von Hippel, K. (ur.), *Europe Confronts Terrorism* (str. 19-42), Palgrave Macmillan, London.
- Official Journal of the European Communities, *Council Framework Decision of 13 June 2002 on the European arrest warrant and the surrender procedures between Member States*, Document 2002/584/JHA.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2002:190:0001:0018:EN:PDF>
- REES, W. (2006.), *Transatlantic Counter-Terrorism Cooperation: The new imperative*, Routledge, London and New York.
- SOLANA, J. (2003.), *Mars and Venus reconciled, a new era for transatlantic relations*, Speech at Harvard University, 7 April 2003.
http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/discours/91769.pdf
- Summary of remarks by Javier Solana, EU High Representative for the CFSP, on Terrorism and Intelligence Co-operation, Luxembourg, 8 June 2004, (Justice and Home Affairs Council meeting), Brussels, 8 June 2004, S0159/04.
http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/declarations/80852.pdf
- SZYSZKOWITZ, T. (2005.), The European Union, u: von Hippel, K. (ur.), *Europe Confronts Terrorism* (str. 171-190), Palgrave Macmillan, London.
- The European Convention, *Draft Treaty establishing a Constitution for Europe*, Doc No. CONV 850/03, Brussels, 18 July 2003.
<http://european-convention.eu.int/docs/Treaty/cv00850.en03.pdf>
- The European Council, *Declaration on combating terrorism*, Brussels, 25 March 2004.
http://ec.europa.eu/justice_home/doc_centre/criminal/terrorism/doc/european_council_declaration_25_march_2005_en.pdf
- The United Kingdom of Great Britain, Home Office, Office for Security and Counter Terrorism, Prevention of Terrorism Act 2005.
<http://security.homeoffice.gov.uk/legislation/current-legislation/prevention-terrorism-act-2005/>
- The United Kingdom of Great Britain, Home Office, Office for Security and Counter Terrorism, Terrorism Act 2006.
<http://security.homeoffice.gov.uk/legislation/current-legislation/terrorism-act-2006/>

The United Kingdom of Great Britain, Home Office, Office for Security and Counter Terrorism, Anti-terrorism Crime and Security Act 2001.
<http://security.homeoffice.gov.uk/legislation/current-legislation/acsa-2001/>

The United Kingdom of Great Britain, Office of Public Sector Information, Regulation of Investigatory Powers Act 2000.
http://www.opsi.gov.uk/acts/acts2000/ukpga_20000023_en_1

United Nations Security Council, *Report submitted by France to the Counter-Terrorism Committee pursuant to paragraph 6 of Security Council resolution 1373 (2001) of 28 Sept 2001*, UN Doc S/2001/1274 – 27 December 2001.
http://www.un.org/french/documents/view_doc.asp?symbol=S/2001/1274&TYPE=&referer=http://secap480.un.org/search?q=S/2001/1274&Lang=E

VAN DE LINDE, E. i sur. (2005.), *Quick scan of post 9/11 national counter-terrorism policymaking and implementation in selected European countries*, RAND, Research project for the Netherlands Ministry of Justice, May 2002.
http://www.rand.org/pubs/monograph_reports/2005/MR1590.pdf

WHITLOCK, C. i SMILEY, S. (2005.), *Germans Arrest 22 In Anti-Terror Raids*, Washington Post Foreign Service, January 13, 2005; Page A16.
<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/articles/A2941-2005Jan12.html>

WILKINSON, P. (2005.), *International Terrorism: the changing threat and the EU's response*, Chaillot Paper, No. 84, listopad 2005.
<http://aei.pitt.edu/5729/01/chai84.pdf>

ZPAEECM, 2001. *Conclusions and Plan of Action of the Extraordinary European Council meeting on 21 September 2001*, Council Document SN 140/01.
http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/140.en.pdf

Marijan BARIĆ
**Promjene u
protuterorističkim
mjerama Europske
Unije nakon
terorističkog napada
11. rujna 2001., te
primjer Velike Britanije,
Njemačke i Francuske**